

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1



Суми
Сумський державний університет
2019

Зокрема, вкрай проблемним є питання відшкодування споживачам заподіяної суб'єктами господарювання моральної шкоди.

Споживачі товарів, робіт та послуг, у відповідності до положень ст.ст. 6 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, мають право на доступ до правосуддя та на ефективні способи захисту прав. На практиці це означає, що особа має право пред'явити в суді таку вимогу на захист цивільного права, яка відповідає змісту порушеного права та характеру правопорушення. Пряма чи опосередкована заборона законом на захист певного цивільного права чи інтересу не може бути виправданою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Закон України від 12 травня 1991 р. №1023-ХІІ «Про захист прав споживачів» з наступними змінами // Відомості Верховної Ради. – 1991. – №30. – Ст. 379.
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 квітня 1996 року № 5 «Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-96/>
4. Вершинин А.П. Выбор способа защиты гражданских прав / А.П. Вершинин. – СПб. : СФПК СПбУ, 2000. – С. 32-37, 384.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Соколенко О. П.

Студент III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Щербак С. В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Розвиток комунікаційних та інформаційних технологій зумовив появу електронних судів. Так у Сінгапурі діє Система електронної подачі документів (Electronic Filing System), котра з 2000 р. є обов'язковою при подачі документів у цивільних справах; Інтегрована електронна система цивільних позовів (Integrated Electronic Litigation System).

Для України електронне судочинство є новелою, бо тільки починає впроваджуватися, тому особливої уваги заслуговує позиція А. Ю. Каламайка, котрий пропонує такі форми застосування електронних технологій у цивільному судочинстві: 1) звернення до суду в електронній формі, що, на думку дослідника, потребує розробки

необхідного програмного забезпечення для здійснення з електронними документами необхідного циклу дій із їх реєстрації (фіксація часу отримання заяви, надсилання позивачу (заявникові) підтвердження її отримання, формування справи та передача її судді для вчинення подальших процесуальних дій); 2) внутрішній документообіг охоплюватиме документи, які фіксують окремі процесуальні дії під час здійснення судочинства і які повинні складатись та існувати в електронній формі, а роздруковуватися лише за необхідності (наприклад, за клопотанням осіб, які беруть участь у справі), що сприятиме економії часу працівників суду й матеріальних ресурсів; 3) ведення зовнішньої кореспонденції (тобто весь документообіг) має бути, на думку вченого, максимально переведено на безпаперову основу, адже нині вручення більшості судових викликів і повідомлень прямо залежить від роботи не залученої до правосуддя сторони – пошти [1, с. 60–162]; 4) запровадження електронного суду в Україні, що стало можливим у результаті прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відео конференції» від 04.07.2012 № 5041–VI [2]; 5) використання електронних засобів доказування в цивільному процесі стало можливим у результаті широкого розповсюдження електронного листування, проте потребує законодавчого регулювання питань достовірності й допустимості цих засобів доказування в судовому засіданні [1, с. 160–162].

Так його думка повністю збігається з Рекомендація Rec (2001) 3 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо надання громадянам судових та інших юридичних послуг з використанням новітніх технологій» згідно якої передбачається: 1) відкриття провадження за допомогою електронних засобів; 2) здійснення подальших процесуальних дій у рамках провадження в середовищі електронного документообігу; 3) одержування відомостей про хід справи шляхом одержання доступу до судової інформаційної системи; 4) одержання інформації про результати провадження в електронній формі [3].

Згідно ст. 14 ЦПК у судах скоро буде функціонувати Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Тобто це система яка відповідно до закону забезпечує обмін документами (надсилання та отримання документів) в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, між учасниками судового процесу, а також фіксування судового процесу і участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції [4].

Окрім цього згідно п. 6 ст. 14 ЦПК адвокати, нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, державні органи, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання державного та комунального секторів економіки реєструють офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі в

обов'язковому порядку. Інші особи реєструють офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі в добровільному порядку [4].

Для участі у електронному цивільному судочинстві учасникам судового процесу потрібно зареєструвати свої офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі, тоді суд зможе надсилати будь-які документи у справах, в яких такі особи беруть участь, виключно в електронній формі шляхом їх направлення на офіційні електронні адреси таких осіб, що не позбавляє їх права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою. При використанні електронної форми судочинства для посвідчення процесуальних документів буде використовуватися електронний підпис.

Поява електронного судочинства призведе до появи електронних доказів. Згідно ч.1 ст.100 електронним доказом є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет) [3].

Електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис» [5]. Наразі цей закон втратив чинність замість нього діє Закон України «Про електронні довірчі послуги» [6], тому електронний цифровий підпис та посилений сертифікат відкритого ключа, що його підтверджує, видані відповідно до вимог старого Закону України «Про електронний цифровий підпис» [5] після набрання чинності нового Закону України «Про електронні довірчі послуги» [6], можуть використовуватися користувачами електронних довірчих послуг, кваліфікованими надавачами електронних довірчих послуг, які продовжують їх обслуговувати, відповідно як кваліфікований електронний підпис та кваліфікований сертифікат електронного підпису до закінчення строку дії посиленого сертифіката відкритого ключа та протягом двох років з дня набрання чинності Закону України «Про електронні довірчі послуги» [6].

Серед проблем, які можуть виникнути при подачі та застосуванні електронних доказів у цивільному судочинстві, варто відзначити проблему оригіналу електронного доказу. У ЦПК немає чітких критеріїв того, який електронний доказ є оригіналом, а який –

копією. Адже оригінали таких доказів, як і копії, найчастіше будуть розміщені на сторонніх електронних веб ресурсах, серверах або пристроях (диски, карти пам'яті, тощо). Взагалі ЦПК не регламентує як оцінювати критерій допустимості електронних доказів. Тому треба доповнити ст.100-101 ЦПК текстом який буде регламентувати оцінку допустимості електронних доказів та чітко відмежовуватиме оригінал електронного доказу від його копії.

Інша проблема використання електронних доказів у цивільному судочинстві полягає у відсутності якісного сучасного обладнання судів для зчитування електронних доказів. Також до проблем, які можуть викликати електронні докази, можемо віднести і складність виявлення фальсифікацій, підроблених документів, оскільки екран ніколи не дасть належну якість та інші фізичні особливості оформлення документа.

Ще однією проблемою електронного судочинства є належна безпека і захист персональних даних від злочинного втручання. Тому варто створити внутрішню команду професійних ІТ-спеціалістів, яка буде обслуговувати і захищати Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

Отже, впровадження електронного судочинства в Україні, забезпечить прозорість та доступності до правосуддя, зекономить кошти державного бюджету та підвищить якість роботи судів. Проте поява електронного судочинства призведе до низки проблем зазначених вище, які можна вирішити шляхом внесення відповідних змін у національне законодавство і закупівлі сучасного обладнання для здійснення правосуддя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Каламайко А.Ю. Електронні технології в цивільному процесі: постановка проблеми / А.Ю. Каламайко // Університетські наукові записки. – 2013. – № 1 (45). – С. 159–165
2. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відео конференції» від 04.07.2012 № 5041–VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5041-17>.
3. Рекомендація Rec (2001) 3 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо надання громадянам судових та інших юридичних послуг з використанням новітніх технологій» URL : http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/pd07072014_8.pdf.
4. Цивільний процесуальний кодекс України, (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
5. Закон України «Про електронний цифровий підпис» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

6. Закон України «Про електронні довірчі послуги» URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.

СТАНДАРТИ СПРАВЕДЛИВОСТІ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Щербак С. В.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Змістове наповнення сфери виконання судових рішень не обмежується реалізацією повноважень органів та осіб, які здійснюють виконання судових рішень і рішень інших органів у процесуальний спосіб, а охоплює питання функціонування механізму, здатного забезпечити життєдіяльність та доступність системи виконання в цілому.

Визнані міжнародною спільнотою стандарти у сфері виконання судових рішень - принципи, рекомендації, правила, критерії містяться в різних за своєю природою документах, мають різний рівень - загальносвітовий чи європейський, можуть носити як обов'язковий, так і не обов'язковий для України характер.

У широкому розумінні стандарт – це зразок, еталон, модель, що є первісними для порівняння з ними подібних об'єктів.

Загальні стандарти виконавчого процесу засновані на ст.6 Конвенції з прав людини та основоположних свобод та рішеннях Європейського суду з прав людини. Серед найбільш значущих міжнародних актів, що визначають стандарти примусового виконання, слід назвати Рекомендації Rec (2003) 17 Комітету міністрів Ради Європи «Про примусове виконання» разом з Керівними принципами примусового виконання, Рекомендації Ради Європи по примусовому виконанню: керівництво до застосування (GuideLines on Enforcement CEPEJ 2009), а також проект Глобального кодекса примусового виконання, розроблений Міжнародним союзом судових виконавців, що викладений широкому загалу у 2015 році.

Поряд із поняттям загальних стандартів примусового виконання, що на даному етапі розвитку теорії виконавчого процесу позначені, але ще не досліджені, застосовується ще й новий термін «стандарти справедливості виконавчого провадження».

Привертає увагу, що при прийнятті Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 року справедливість знайшла втілення у статті 4 як одна із засад виконавчого провадження, проте без будь-якого визначення її змісту.